

”עבודות”

טקסט התערוכה שהוצגה בגלריית סמינר דוד ילין

מימי סמילן

גוף עבודות זה, המוצג בתערוכה, מתאר מסע שהחל בשאיפה לתאר מקום. עם הזמן הפך החיפוש האמנותי למחקר המתעד את עצמו. היצירות המובעות במבחר מדיומים נובעות מאתר בעל אופי ייחודי, שלא מעט מסתורין ודעות קדומות נקשרו אליו. מקום בלב שכונת טלביה בירושלים: בניין בית החולים ”הנסך” הידוע בכינויו בית המצורעים.

ברישומים חפוזים בשעות בין ערביים ניסתה תחילה רוני ללכוד את האתר מבחוץ. בית המצורעים תמיד היווה מקור לסקרנות אך גם לאיום ופחד. בשיטוטיה בשבילי השכונה נשבתה רוני בקסמו של הבניין והציצה עליו מבעד לחומה. סידרת רישומי דיו ועפרון על נייר מתעדת את המבט שסרק וסקר את האזור כנוף המצוי במעין מובלעת בניסיון ללמוד ולפענח את המקום.

כעבור זמן מה עברה רוני לעבוד בתוך הבניין בסטודיו שהוקצה לה באחד החדרים. במשך ארבע שנים עבדה רוני במתחם ובשל אי הוודאות לגבי משך השהות ואופי המסוים של המקום החליטה לייחד את יצירתה לבית החולים הישן. תחת ההשפעה המיוחדת של המקום החל מסע הגילוי והחשיפה.

כשהתה בסטודיו הופנתה תשומת ליבה החוצה, אל הגן והעצים הנשקפים מהחלונות. המבט מהפנים אל החוץ התבטא בציורי שמן גדולים שהיטיבו לתאר את האסתטיקה הירושלמית בכל קדרותה רבת ההוד וזקיקי האור המלנכולי הצובעים בזהב את החורשה. אך הביטוי הקלאסי של ציורי השמן, בין אם בחללי הפנים או בציורי נוף הניבטים מהחלון, לא סיפק את רוני. לאחר ציורי השמן היא חשה שהמקום עצמו יותר יפה יותר מהציורים ושהוא כשלעצמו מכיל איכויות אמנותיות. ככל ששהתה זמן רב יותר בחלל הרגישה שהיא מחויבת להיכנס לעובי הקורה ולהתחבר לתכנים האנושיים המהווים חלק בלתי נפרד מהמקום. רפואה, מחלה, טיפול, אשפוז כליאה ונידוי, כל אלה ריתקו אותה והובילו אותה לחפש עדויות חזותיות ולהתחקות אחר ממצאים שונים.

כאשר נתקלה בטפסים של מיפוי מחלה או מעקב חלוקת תרופות היא החלה להשתמש בהם כמצע ציורי טעון לקולאז' ורישום. הטבעת החותם האישי על הטפסים האינפורמטיביים כמו הנפישה את המחקר והפכה אותו למעין פיקציה של דוקומנטציה. במקום לתאר פרטים בעלי אופי תיעודי וכמותי קיבל הטופס נפח רגשי והבעתי. העבודות כמו כלאו בתוכן רגעי זיכרון פרוזאיים המשלבים מציאויות שונות הדרות תחת קורת גג אחת.

במקביל לעיסוק בטפסים החלה רוני ליצור פרפראזות שונות על תצלום מיוחד אחד שתפס את תשומת ליבה וכמו ”רדף” אותה בסדרה המכונה ”חדר החולים”. בתצלום

נראים חולים ישובים על מיטתם ואחות-נזירה בצד. החולים כמו תועדו באיזו "ספירת מלאי" או ברגע כלשהו שבו נדרשו להמתח מול המצלמה ולהתמקם בצורה שבה יוכלו להיות נראים ומזוהים, אובייקט למחלה.

רוני הרבתה לחזור לרפרודוקציה זו שוב ושוב גם בציורי שמן, כאשר היא מתמקדת בדמות עלם הכלוא בין החולים שדמותו עוררה בה עניין מיוחד. כמו כן טיפלה בצילום זירוקס בהתערבות ישירה של קולאז', צבע וטכניקות שונות. הדמויות חולות אך הן מצוירות בטשטוש, שכן רוני לא רצתה להרתיע באמצעות מראות קשים אלא ביקשה ליצור הזדהות ולקרוא לצופה פנימה. מקום האמנות הוא מקום של ריפוי ותרופה.

במיצב המוצג בתערוכה תחבושות נצבעו לפי צבעי הפלטה סמוך למכחול ישן והוצבו ליד פסלון של אדם חבוש הבוקע מתוך מגירה. בעבודה זו יש התייחסות לאנונימיות של החולה הממופה ומקוטלג אל מול הסובייקט הפצוע והאינדיווידואלי המשווע לטיפול אישי.

במקביל לעבודות הקולאז' וההתערבות ברישום על מצעים טעונים החלה רוני מתעדת באמצעות צילום את עבודותיה. כך למעשה יצרה עבודה בתוך עבודה והכניסה את פעולותיה האמנותיות אל תוך הנראטיב של המקום. שילוב זה של ציורים מצולמים, צילומים של רישומים, ואפילו צילום שלה עצמה משתקפת במראה, יצר נדבך נוסף אשר שובץ בפנקסים. הפנקסים הרבים שכמו תיעדו תהליך עבודה הפכו הם עצמם ל"ארטיפקט", ובכך נוסף מבט אירוני החושף את המימד הפיקטיבי והסובייקטיבי של תיאור המקום. גוף העבודות הולך משתכפל ומתפשט, ואף מדיום אינו האמצעי הבלעדי לאפיון. בשפות אמנותיות שונות בחרה רוני לנוע בין נושאים ומדיומים כדי להעמיק את חוויית החיפוש ולחשוף הקשרים מרובדים וסמויים.

בית המצורעים מהווה סמל ומשל לדחויים ולמנוודים שבודדו מהחברה מימי המקרא ועד היום. החשש מהאחר והשונה מופיע במחלת הצרעת כמשל וכאבי הסטיגמות מאז ומתמיד. בית החולים הוא למעשה "בית כלא" אך גם משמש מחסה ומזור לחוסים בו. כל אלה הן רק חלק מהמשמעויות החבויות בבניין הסוגסטיבי אשר הציע עצמו כאתר לארכיאולוגיה אנושית, בדומה לפסיפס המצויר בשמן המתאר את הציירת ואת מושא הציור שעקבותיהם נמוגים יחד בזמן.

בתערוכה המוצגת כאן המבט נע מהפנים אל החוץ ולהפך, כך שציור עץ הניבט מחלון פנימי משתווה במשקלו לחלל פנימי של חדר טיפולים או לחולה ישוב על מיטתו. רוני הביטה דרך תצלום ישן על החולים המפנים מבטם החוצה בכמיהה לנוף, וכך מתרחשת אינטראקציה בין חוץ לפנים, עבר והווה.

מימי סמילן
אוצרת התערוכה